

CONSTANȚA

APARE DUMINICA

20 bani numărul 20

Administrația: Strada Mircea cel Mare No. 33

Abonamentul 10 lei pe an

CĂTRE ABONAȚI

După o absență de 40 zile la țară, reiați apariția acestei foi. Vechii abonați știu bine că, de câțiva ani, sînt silit a-mi lua acest concediu pe timpul strînsului recoltei moșierei mele din Tari-Verde, județul Tulcea. Bunii abonați mai știu că nu am nici un colaborator regulat căruia aș putea lăsa îngrijirea ziarului în lipsa mea; că cei ce se în-delețnesc aci cu publicistica mai ușor să grupază, formând și «comitete», în jurul unor foi care scriu curiosități ca acele din foia răposată «Steaua Constanței», despre «Histycs», ce ar fi un animal cu «picioarele crăpate» și căruia «sarica i s'ar urca singură în spinare» și alte grațiosități demne de acei domni redactori profesori, avocați și pensionari, ce formează comitetul de redacție al acestei foi.

*Ast-fel fiind, rog pe bunii abonați ai Constanței să se resemneze de paguba ce suferă din întreruperea ziarului; în schimb redactorul acestei foi se va sîrgui, ca și în trecut, a scrie și edifica pe cetitori despre tot ce e drept și folositor a se scrie și publica în această provincie, neperdînd un moment din vedere deviza ziarului, care este: **Românismul și prosperitatea economică a provinciei.***

P. Grigorescu.

SERBARILE DIN CONSTANȚA

Sezonul băilor din anul acesta destul de animat prin numărul cel mare al vizitatorilor și serbările ce au avut loc, rămâne cel mai însemnat din câte Constanțienii au petrecut până acum.

Ceia ce dă această deosebită însem-

nătate sezonului scurs, a fost impunătoare dublă serbare ce a avut loc în ziua de 17 August, săvîrșită în prezența d-lui Președinte al Consiliului de Miniștri, D. A. Sturdza, a d-lui Ministru de Interne V. Lascar, la care a asistat toată lumea din Constanța, vizitatori și locali, în frunte cu prefectul județului d-nul Scarlat Varnav și primarul orașului d-l Chr. Georgescu.

Motivul acestei duble serbări a fost punerea petrilor fundamentale: la *Palatul Administrativ*, ale cărui fonduri steteau de giaba împrumutate de mai bine de un deceniu, și la reconstruirea și lărgirea *Bulevardului Elisabeta*, o lucrare recunoscută ca necesară de toate consiliile comunale de 26 de ani încoace, dar rămasă nerealisată până în ziua de astăzi; ambele lucrări constituind primele baze de edilitate ale Constanței viitoare.

În cursul timpului, am scris de atâtea ori în privința acestor lucrări și a celorlalte proiecte de înfrumusețare, că ne putem dispensa de astăzi, dînd loc altor confrăți să-și exprime impresiunile simțite cu ocazia acestei serbări, la care putem dice că a luat parte toată inteligența Regatului, prin vizitatorii prezenți din toate unghiurile țării.

Asupra lucrărilor în curs și a celor din perspectivă, la reședință și în județ, reproducem după ziarul «Secolul» din București următorul articol, prin care se face o perfectă dare de seamă de tot ce s'a plănuț și făcut de șeful județului, de un an de zile încoace; după care lăsăm să urmeze descrierea serbării cu importante discursuri rostite la solemnitatea așezării petrilor fundamentale și la banchetul ce a urmat seara, — discursuri cari au făcut ecoul cel mai plăcut de la o margine la alta a țării.

Menționăm că aceste descrieri au fost publicate cu destule laude și de marile ziare ale partidului *Voința Națională* și *L'Independance Roumaine*; după care vom reproduce în numărul viitor un prim articol politic al *Voinței Naționale* asupra importanței administrației poli-

tice a Dobrogei; din toate aceste espunerii degajându-se cea mai mare mulțumire a guvernului de opera ce să săvîrșește la Constanța.

Reproducem toate aceste nu atât pentru a aduce la cunoștința Dobrogenilor îndeplinirea unor lucrări despre care am scris de atâtea ori până acum, sau numai pentru a avea în colecția ziarului descrierea serbării, la care noi din nefericire n'am putut lua parte, ci fiindcă simțim o adevărată satisfacțiune sufletească de laudele meritate ce se aduc d-lui prefect Varnav, asupra căruia noi, poate singurii din toată presa, ne-am exprimat în destul și în adîncă cunoștință, de cât dor nutrea D-sa pentru ridicarea orașului Constanța la rangul de prim oraș al Mării Negre și prefacerea Dobrogei într-o adevărată grădină a Orientului.

Iată cele două articole publicate de ziarul «Secolul»:

DIN CONSTANȚA

Marele proiecte de lucrări. — Infrumusețarea orașului. — Construirea școlilor și bisericilor rurale. — Progrese realizate.

Unul din districtele în care se lucrează mult și cu spor este fără îndoială Constanța.

Despre aceasta, are ocaziune să se convingă din prima zi călătorul care sosește aci și vede cu cită rîvnă se execută o sumă de lucrări de cea mai mare importanță.

De altminterlea era și timpul să se facă ceva, pentru a ridica județul și mai ales orașul Constanța la un grad de bună stare corespunzătoare cu marele rol ce este chemată să joace această localitate în viața economică a țării întregi.

De regretat pentru totă lumea, și mai ales pentru bunii Români este faptul că, de și se adminis-

trează de atîția ani această frumoasă parte a țării, totuși prea puțin s'a făcut până acum doi-trei ani pentru acest încîntător colț de paradis.

Acel carî aî venit de câți-va ani regulat să petreacă 5-6 săptămîni la malul mării, aî putut să constate în trecut nu numai lipsa unei ape bune de bîut, a unui sistem mai civilizat pentru iluminat, a canalisării orașului, dar chiar și o absolută neîngrijire de igienă și salubritatea publică; orașul păstra cachetul oriental, din toate punctele de vedere.

Mulțumită unui concurs de împrejurări favorabile, înfrumusețarea Constanței și înzestrarea ei cu apă, lumină, canaluri și bulevarde va fi un fapt îndeplinit de aci într'un an. Guvernul voind ca, odată cu terminarea portului, să se efectueze și lucrările de edilitate pentru ridicarea orașului la rangul ce i se cuvine, a dat tot concursul său d-lui Virnav, prefectul județului, ca să transforme Constanța într'un oraș occidental.

D. prefect are avantajii de a fi stăpîn pe toate chestiunile tehnice, este foarte harnic și are o bună doză de inițiativă. Admirator pasionat al Constanței, pe care o vizitează de o serie îndelungată de ani, d-sa a avut, cînd a primit numirea, o sumă de proiecte gata, pe lângă acelea care erau schițate de administrațiunea precedentă.

Ne facem o adevărată plăcere a expune pe scurt lucrările deja începute, precum și acelea ce se vor executa în cel mai scurt timp, toate menite a schimba fața orașului întocmai ca sub bagheta unei zîne din poveste.

În toate aceste lucrări, d. prefect a fost secundat de d. primar Cristea Georgescu și de consiliul comunal, preocupat a vedea cu un moment mai degrabă înfrumusețarea și propășirea Constanței.

Lucrările de edilitate sunt: *Apa, lumina electrică, canalisarea orașului, grădina publică, bulevardul, casino, palatul administrativ, hala și abatorul.*

Dintre acestea unele sunt terminate — cum este grădina publică, — altele se vor termina în Octombrie viitor — apa, — cele-lalte

le vom vedea terminate peste un an.

Citindu-se numai această listă lungă de lucrări, s'ar putea crede că se vor cheltui multe milioane de către comună. Ei bine din milionul ce împrumutase Constanța acum 5 ani *numai pentru aducerea apei*, se va face față mai la toate cheltuelile ce necesitează bulevardul, canalisarea, lumina electrică, hala, abatorul și casino, în fine mai toate lucrările, iar apa — în urma unei înțelegeri cu serviciul căilor ferate — se va aduce în oraș chiar de la toamnă, va fi de o foarte bună calitate și mai mult de cât suficientă; departe de a crea vre-o cheltuială mare comunei, îl va realiza chiar un beneficiu.

Intr'adevăr, serviciul căilor ferate aducînd pentru necesitățile sale și cu cheltuiala sa, apă de la Anadolchiol, va vinde și comunei orî câți metri cubi de apă, pe preț de 15 bani metrul cub; comuna la rîndul ei va vinde particularilor cu 40 bani metrul cub, iar diferența de 25 bani îl va folosi pentru aducerea apei trebuitoare serviciului de stropit și pompierilor, ba poate chiar îl va crea un mic venit.

Tot în urma unei înțelegeri cu serviciul de lucrări din port, se va realiza în condițiuni avantajoase pentru comună și iluminatul cu electricitate și construirea unui frumos bulevard, care va pleca din port și se va întinde până la hotelul Carol, pe o lungime de 620 metri.

Acest bulevard va fi terminat în Iulie viitor și va fi la 5 metri de-asupra mării.

Lățimea lui va fi de 60 metri, din care 18 metri pentru preambularea pietonilor, iar restul este rezervat plantațiilor și trăsurilor.

Executarea acestei lucrări grandioase se face de direcțiunea portului, pentru suma de trei sute mii de lei, fără a pretinde ceva pentru mașinele, transportul materialului și pentru plata personalului tehnic.

În centrul bulevardului nou se va construi un frumos Casino, pe o platformă ce va intra în mare pe o întindere de 46 metri.

Casino va avea două caturi: jos, sală de biliard, sală de jocuri, salon de conversație, lectură, corespondență și bufetul; sus: salon mare de bal, scenă de teatru, sală de muzică etc.

Terasa acestui frumos casino va fi de 10 metri acoperiți și 10 descoperiți.

Catul de sus al Casinului va fi la nivelul promenoir-ului de astăzi, adică la 12 metri de-asupra mării.

În fine, ca un complement al lucrărilor expuse pîn'aci, este palatul administrativ, tribunalul și reședința prefecturală, ce se vor construi lângă gară, în fața portului, — palatul administrativ și al tribunalului formînd două corpuri de clădire egale și simetrice, separate prin o curte interioară, iar reședința prefecturală va fi în fața acestor două clădiri, avînd una din cele mai frumoase vederi la mare.

În palatul de reședință, s'aî rezervat locuințe spațioase și elegante pentru Majestățile Lor Regele și Regina, care de sigur că vor onora în fie-care an orașul Constanța cu o ședere de cât-va timp, mai ales în lunile Septembrie și Octombrie, cînd este deja rece la Sinaia. Pentru construirea acestor trei clădiri suma destinată este de 430.000 lei, din care 130.000 sunt deja economisiți din bugetul ordinar al județului în acești de pe urmă doi ani.

În loc de a se plăti 20—30.000 lei chirii anuale, se va clădi ceva vrednic de importanța și înfrumusețarea orașului, iar anuitatea nu va fi mai mare de 18.000 lei, deci se va realiza o vedită economie față de starea actuală.

Lucrarea aceasta se execută de un antreprenor care a făcut un scăzămînt de 5 la sută sub devizul total.

Zilele acestea se va ține o licitațiune pentru executarea lucrărilor de distribuțiunea apei în oraș, care lucrări vor începe imediat. *)

În fine, înainte de a termina această expunere, trebuie să spunem

*) Lucrarea s'a adjudecat asupra Companiei din Liège, a fost aprobată; iar lucrările de așezarea taburilor de-a începută. (N. R. C.)

un cuvînt despre grădina publică a orașului, aranjată de câte-va luni pe locul destinat mai dinainte oborului de cereale mutat în altă parte.

Grădina, făcută mai mult cu măturătorii și pompierii orașului, deci fără cheltuială, este deja foarte frumoasă, bine întreținută, cu pavilion de muzică, cu bufet, cu multe alei de preumblare, cu flori dispuse cu gust de grădinarul primăriei și cu numeroase plantațiuni de castani, brazi și trandafiri.

În afară de aceste lucrări, mai putem cita și altele, care sunt deja în studiu și vor face obiectul unor viitoare campanii; un tramway de la Constanța la Tekirghiol, întărirea malului din direcțiunea Mamaia, o șosea de la hotel Carol — capătul bulevardului nou — și până la Mamaia, unde se vor așeza pe viitor băile, pe o plajă admirabilă, etc.

Toate aceste îmbunătățiri reale, ce se vor face de administrațiunea locală cu concursul și încurajarea guvernului, vor da orașului Constanța înfațișarea unui adevărat oraș occidental, avînd să ajungă cu siguranță în lunile Iulie, August și Septembrie locul de întîlnire al tuturor acelor care vor să petreacă cât-va timp pe malul mării.

Dar, dacă orașul este bine și curat întreținut pe cale de a se înfrumuseța și progresa, județul de asemenea se poate felicita de actuala administrațiune: în special școala și biserica sunt obiectul principalei sălicitudinii a d-lui prefect Vărnăv.

Ceia-ce cu drept cuvînt atrage atențiunea și admirațiunea tuturor este că populațiunea rurală, prin contribuțiuni benevole în bani și în muncă de transport, a înzestrat o mulțime de localități cu școale și biserici. Se instituește de obicei un comitet de inițiativă, se strîng fondurile și se consemnează, se fac lucrările sub controlul administrațiunii, așa că — lucrul ce merită a fi notat — cu 4000 lei s'a construit școale cu o sală de clasă și cu locuința învățătorului, cu 7800 lei s'a putut con-

trui localuri cu două de clasă (11 metri pe șapte lățime și patru jumătate înălțime) și cu trei camere destinate pentru locuința învățătorului.

Cu modul acesta, s'a construit opt școle rurale în campania anului trecut și *trei-zeci și patru* se construiesc în campania anului curent.

Am vizitat școala din cătunul Anadolchioi, cu două săli de clasă, cu trei camere și o bucătărie pentru învățător, aproape terminate, construită în bune condițiuni, acoperită cu țiglă, în fine un local de școală cât se poate de bun.

Un fapt îmbucurător este că aceste contribuțiuni ale sătenilor sunt din propria lor inițiativă și au fost achitate fără cea mai mică întârziere sau rea voință. Trei sate de tătari și-au făcut școli.

Același lucru și cu construirea bisericilor, care se ridică tot cu contribuțiuni voluntare, costînd între 20—30.000 lei o biserică.

Anul acesta sunt 18 biserici în construcțiune. Cea mai principală este cea din Hârșova care va costa 120.000 lei *dați de locuitori* și pentru care se va ține zilele acestea licitațiune. Tot la Hârșova s'a construit anul trecut o frumoasă școală comunală: *Dimitrie A. Sturdza* cheltuindu-se 76.000 lei.

Satul Pescera, care acum zece ani nici nu exista, a construit în asemenea condițiuni o frumoasă biserică cu suma de 52.000 lei.

Precum se vede, județul Constanța se poate mândri cu patriotismul locuitorilor săi și cu părinteasca îngrijire a administrațiunii, care utilizează și dirige bine laudabilele lor eforturi.

Igiena publică de asemenea nu este neglijată: zilele acestea se va ține licitațiune pentru construirea a două spitale, unul în Hârșova, altul în Medjidia, costînd câte 35 mii lei unul, din bugetul ordinar al acestor comune.

Planurile acestor spitale, care vor putea primi până la douăzeci de bolnavi fie-care, denotă îngrijirea administrațiunii de a clădi niște localuri bune și încăpătoare, fără lux și ornamente inutile.

Orașul Medjidia va fi alimentat cât de curînd cu apă de beut, și

și construiește două localuri de școli.

Precum vedem, la Constanța se lucrează în mod inteligent și cu spor și de aceea inima tuturor bunilor Români se umple de bucurie: un străin ce va debarca aici își va da seamă de la început că se află într-o țară civilizată; că dacă portul s'a mărit și s'a deschis pentru comerțul cel mare, de asemenea și orașul a progresat și s'a înfrumusețat, părăsind aspectul oriental de acum douăzeci de ani.

Scriînd aceste câte-va rînduri, am avut în vedere două scopuri: mai întîiu acela de a recunoaște în mod public hărnicia și destoinicia administrațiunii de la primul nostru port și al doilea de a face cunoscut țarei întregi progresele realizate aici, pentru ca toți să se bucure și să se mîndrească în același timp.

Destule știri rele se citesc prin ziare; este de datoria noastră să dăm lectorilor și știri bune, atunci când avem norocul să le aflăm unde-va.

SOLEMNITATEA DE LA CONSTANȚA

Inaugurarea palatului administrativ

Eri dimineață în prezența d-lor D. Sturdza, prim ministru, V. Lascar, ministru de interne, Saligny, a șefilor autorităților civile și militare, a consiliului județean, și a unei aflaențe enorme venită din întreaga țară a avut loc solemnitatea punerea pietrei fundamentale a palatului administrativ.

După serviciul divin oficiat de parohul Radulescu cu doi preoți și corul catedralei, se iscălește actul de fundațiune și zidirea lui.

Discursul d-lui Vărnăv

Cel dintîiu ia cuvîntul d-l Sc. Vărnăv, prefectul județului.

Dăm aci în extenso discursul d-sale:

*Domnule Președinte al consiliului,
Domnule Ministru,*

Vă mulțumim cu toți pentru onoarea ce ne o faceți și pentru buna-voință ce ne arătați luînd parte la această sărbătoare.

De altmintrelea era indicat ca d-v. care ați depus atîta stăruință

pe lângă parlament pentru a se vota legile menite a asigura realizarea unui program de lucrări ce ni-le ați însușit, să presidați la această solemnitate care însemnează că timpul făgăduelilor irealizabile și a combinațiilor hasardate a trecut și că era de muncă serioasă s'a inaugurat.

«Nu a lipsit diferitelor guverne dorința de a vedea progresând Dobrogea și în special orașul Constanța.

«Nu pot uita locuitorii din acest județ sacrificiile pe cari grație unei înalte intervenții le-a făcut țara.

«Podul pe Dunăre și portul ce se construște acum sunt monumente doveditoare ale jertfelor consimțite. Dar în afară de aceste mărețe lucrări alte ameliorări nu au putut fi înregistrate și e de netăgăduit că dacă s'ar fi perpetuat starea de lucruri anterioară se producea un contrast și mai izbitor între frumosul port înzestrat cu toate perfecțiunile moderne și capitala județului de un aspect încă oriental.

«A fost dat partidului liberal, respectatului și iubitului său șef de a lua inițiativa unei energice îndreptări.

«Locuitorii de aci și-vor aminti de apurarea dovada de viul interes ce le-ați dat, ei nu vor uita nici odată pe ministru de interne, care îmbrăcișind cu multă căldură interesele lor a prezentat legea din care vor eși așa de numeroase îmbunătățiri.

«Oțeliți prin sprijinul și exemplu d-v. și apreciind favoarea cu atât mai rar cu cât timpurile erau mai grele acea de a nu permite convertirea și realizarea unui împrumut de mult votat de corpurile legiuitoare, am căutat ca milionul ce ni l'ați acordat să fie așa utilizat în cât pe de o parte să putem justifica increderea ce ați bine-voit a ne acorda, iar pe de altă parte să dăm o legitimă deși tardivă satisfacțiune.

«Suntem fericiți a vă putea da temeinice asigurări că prevederile noastre și angajamentele cu care ne-am legat vor fi realizate. Așa dar vom da acestui oraș apa trebuitoare tuturilor cerințelor sale

fără ca să recurgem la alte resurse de cât la acele bugetare.

«O parte din distribuții se vor termina chiar anul acesta și vor fi puse imediat în exploatare iar complimentul îl vom executa în Decembrie anul viitor.

«Apoi din milionul împrumutat vom executa canalizarea atât de necesară față cu insalubritatea locuințelor actuale; vom construi o hală, un abatoriu și un casin; vom termina până în toamna viitoare aceste lucrări precum și bulevardul menit să împodobească Constanța și să justifice pretențiunea ce o are de a fi o stațiune balneară.

«Sperăm chiar că profitând de unele împrejurări speciale și locale vom putea realiza oare-care economii de care ne vom folosi pentru unele exproprieri indispensabile dar dacă prin aceasta asigurăm executarea făgăduințelor date trebuie să constatăm că suntem încă departe de țelul ce ni l'am propus.

«Pe de o parte acest oraș are pe coastele sale spre nord o rană deschisă; atât valurile mării cât și infiltrațiunile subterane contribuiesc a nimici clădirile riverane, și a sărăci o populațiune întreagă.

«Este o datorie de umanitate și de elementare prudență de a pune stavilă acestui rău.

«Am avisat deja la întocmirea proiectelor necesare și le-am încredințat unui specialist care e o ilustrație a țării noastre. Comptăm pe puternicul d-v. ajutor pentru a duce la bun sfârșit această lucrare capitală.

Apoi trebuie să avisăm și o vom face în această toamnă la mijloacele cele mai lesnicioase pentru a pune Constanța în legătură cu Techirghiol ale cărui calități curative sunt recunoscute.

«Vom aduce ast-fel un însemnat serviciu unei cantități considerabile de bolnavi cari din cauza lipsei de locuințe nu pot profita de aceste băi minunate și tot odată vom folosi orașul cu un aflux de vizitatori al cărui număr va merge din an în an crescând.

«In fine trebuie să înzestram Constanța cu un sistem de iluminat regulat și definitiv.

«Cu aceasta am schițat atât proiectul a cărui realizare este cât de apropiată cât și aselor care vor avea ființa într'un viitor de 2 ani.

«Dați-mi voe acum să complectez această expunere referitoare la capitala județului prin câte-va indicațiuni asupra progreselor realizate în comunele noastre rurale:

«Trebuie constatat mai întâiu că resursele bugetului județean fiind din cale afară reduse nu s'a putut da acestor comune nici un ajutor bănesc.

«Totuși într'un interval scurt satele noastre vor fi înzestrate cu 3 localități de primărie, 42 școli primare, 21 biserici noi, o parte din aceste sunt terminate o parte încă în construcțiune.

«Datorim de a întregul aceste clădiri care sunt modele de gospodărie populațiunei noastre rurale care nu s'a cruțat nici o jertfă pentru a se arăta vrednică de a stăpâni acest pământ, odinioară răpit strămoșilor noștri, cu o hărnicie demnă de laudă, cu o rîvnă îmbucurătoare. Vechii și noii locuitorii ai acestui județ fără deosebire de confesiune saū întrunit cu gândul și cu voința pentru a arata patriei mume că, noii șefi sunt și cei mai vrednici și cei mai viguroși.

«Profit cu plăcere de această solemnitate pentru a pune în lumină escelele calități ale acestor oameni cari merită sollicitudinea obștească. Convinși suntem că nu le va lipsi puternica d-voastră protecțiune cu ocaziunea regulărei uor cestiunii, astăzi încă în discuțiune și cari sunt vitale pentru ei.

«Și acum ca conclusie firească a acestor cuvinte să îndreptăm gândul nostru spre acela care trebuie să fie în deosebi scump populațiunei din această provincie, către nostru care a realipit Dobrogea patriei mume și care model de virtute și abnegațiune, trebuie să ne servdască de pildă tuturilor.

«Trăiască Majestatea Sa Regina Elisabeta.

«Trăiască Moștenitorii tronului și întreaga familie regală».

(Va urma).